

Ponència a càrrec del Doctor
Andreu Mas i Colell,
amb motiu de l'acceptació del Premi
Fundació Catalana per a la Recerca 1994

Honorable President de la Generalitat,
Sr. President de la Fundació Catalana per a la Recerca,
Membres del jurat,
Senyores i senyors,

Ser profeta a casa és causa de satisfacció profunda. Per això agraeixo molt al jurat de la Fundació la seva benevolència en atorgar-me aquesta distinció. La recullo amb orgull.

També em plau ésser avui al costat del doctor Oriol de Bolòs. El seu nom el conec bé i de molt jove. És un dels noms que trobava sovint quan, a les palpentes, cercava la Catalunya de què em parlaven a la llar familiar, a llocs com el Centre Excursionista de Catalunya, o a pàgines com les de la revista *Serra d'Or*.

Fent-lo recaure en la meva persona el Jurat d'aquest premi ha fet el favor de guardar un investigador que, en primer lloc, pertany al camp de les Ciències Socials, que no pas al de les Ciències Físiques o Naturals, i que, en segon lloc, ha fet les seves contribucions i la seva carrera, fins ara, fora de Catalunya, en el món anglosaxó. Afortunadament, no sóc pioner en això. Hi ha exemples anteriors de cada una d'aquestes circumstàncies, encara que no de totes dues alhora. Abans d'entrar en matèria permeteu-me una reflexió breu sobre aquests dos aspectes.

Per més que pugui passar per observació interessada, no m'estaré de dir que penso que és bo que un premi de recerca científica inclogui les Ciències Socials. Quan els homes reflexionen sobre la socie-

tat, potser encara més quan reflexionen sobre la natura, cal que es protegeixin de la generalització ideològica, de la xerrameca efectista i fàcil, de la confusió del desig amb realitat. La millor protecció contra aquestes patologies no és altra que la disciplina i el rigor del mètode científic, del qual, amb les variacions que es vulguin, només n'hi ha, en essència, un. És, doncs, molt important que els científics exigeixin dels conreadors de la reflexió social l'adhesió en aquest mètode. Que contents que faríem els arbitristes i ideòlegs de tota mena si els científics neguessin la possibilitat de la reflexió científica en el terreny de la societat!

El segon tema, el del lloc de residència professional, és més difícil. Però com que, a hores d'ara, jo sóc en camí de tornada, podríem considerar que és com si en aquest moment fos en un punt de suspensió entre l'ésser a dintre i l'ésser a fora. Potser això em dona una perspectiva poc comuna que justifica els comentaris següents. En poques paraules el missatge que voldria transmetre és aquest. L'existència d'un nombre d'investigadors desenvolupant la seva tasca a Universitats o Centres forans no és en si mateixa motiu d'alarma. És, fins i tot, convenient i pot ser un signe de la vitalitat científica d'un país. També pot ser una ajuda: de vegades fan serveis d'antena i d'altaveu de la comunitat científica interior. Ara bé aquest senyal, en principi de bona salut, pot ser, de fet, un senyal de mala salut si es donen qualsevol de les dues circumstàncies que tot seguit discutiré.

Un primer motiu de preocupació es donaria si la magnitud quantitativa de la comunitat científica externa fos, quan es compara amb la interna, desproporcionadament gran. Em sembla que, per exemple, aquesta situació és present a gairebé tots els camps de la recerca científica, a Grècia. Així, penso que als EEUU es podria constituir una universitat de primera línia només amb científics nascuts a Grècia. Em fa l'efecte però, que a Grècia no es podria fer això. Mal senyal, doncs.

Es presentaria un segon motiu de preocupació: si la comunitat científica externa ho fos, en part, a la força, és a dir, si la reincorporació

deis que volen tornar fos difícil (o si aquests es trobessin en desavantatge relatiu respecte als de la comunitat interna). És aquest un perill que cal vigilar i que no és simplement hipotètic. En el meu camp, el de l'economia, aquest problema no s'ha presentat a Catalunya, o a Espanya en general, però en canvi és agudíssim a un país veí: Itàlia.

Bé, ja n'hi ha prou preliminaris. És la tradició d'aquest premi que els guardonats expliquin quelcom de les seves contribucions al cos de la ciència. Procediré, doncs, a complir aquest requisit. La meua activitat intel·lectual s'ha desenvolupat en el camp de la teoria econòmica i, dintre d'ella, s'ha concentrat fortament, però no exclusivament, en el que s'anomena Teoria de l'Equilibri General. Defugiré presentar-vos un catàleg de resultats o oferir-vos una biografia intel·lectual. El que faré és parlar-vos, de manera no tècnica, d'una contribució específica, la qual he triat perquè és accessible i perquè, a la seva manera, incideix en un tema d'interès popular viu: el de la política monetària i financera. Per als experts a l'audiència diré que es tracta de presentar de manera una mica *sui generis* els resultats d'un treball conjunt amb el professor John Geanakoplos de la Universitat de Yale i publicat al *Journal of Economic Theory* de l'any 1989.

La tesi de la contribució que us exposo és que hi ha una relació estreta entre el nivell de sofisticació i modernitat del sistema financer d'una economia i la capacitat d'aquesta economia a ser impermeable a certs tipus de perturbacions, les quals podríem anomenar purament monetàries. Ho diré amb altres paraules: la neutralitat dels diners, un tema de gran tradició clàssica, no depèn només de la seva naturalesa sinó també del nivell i de la finor de les institucions financeres. Per entrar en matèria una mica més adoptaré un procediment didàctic típic de l'economia: ho faré mitjançant una història, un conte, si voleu.

Suposem que som als EEUU a l'endemà d'unes eleccions presidencials. La nova administració pot ser democràtica o republicana. Des

del punt de vista econòmic, demòcrates i republicans es distingeixen pel fet que els demòcrates tenen una propensió més gran que no pas els republicans a acceptar la inflació. Adverteixo que això pot ser per bona causa i que, en tot cas, tot és un conte. La pregunta llavors és: ens ha d'importar com a economistes o com a ciutadans del món, si l'Administració és una o altra? Amb tanta generalitat no puc contestar aquesta pregunta però intentaré fer-ho en un context més circumscrit.

Diguem que resulta ser el cas que, en aquesta economia americana de què estem parlant, el futur econòmic està subjecte a una incertesa d'ordre real. La productivitat del treball l'any vinent pot ser bona o pot ser dolenta. No entraré en el perquè d'això. Qui sap si es tracta del reflex d'incerteses que originalment rauen en els preus del petroli, o en la política fiscal alemanya, o en la taxa de creixement a la Xina. En tot cas, el que ara ens importa registrar és que demòcrates i republicans difereixen en la forma de reaccionar si arribats a l'any vinent, ens trobem que la productivitat és dolenta. Suposarem que els republicans, passi el que passi, mai no expandeixen la quantitat de diners, mentre que els demòcrates sí que ho fan en el cas que, situats a l'any vinent, la productivitat sigui dolenta. Dit d'una altra manera, la diferència entre demòcrates i republicans és que en temps dolents els demòcrates devaluen els diners mentre que els republicans s'abstenen de fer-ho. A fi i efecte de tirar endavant l'anàlisi, faré des d'ara la hipòtesi extrema d'afirmar que aquesta és l'única diferència entre les dues administracions possibles.¹

El meu argument serà que la resposta a la pregunta de si el caràcter de l'administració, demòcrata o republicana, té efectes reals, i no simplement monetaris —de nivell de preus—, depèn del que els economistes anomenaríem el grau d'universalitat, o de cobertura, del sistema financer. En altres termes, i en primera aproximació, de l'amplitud del repertori disponible d'instruments financers. La raó és

1. Suposo, doncs, que la devaluació, situats a l'any vinent, no té efectes reals. La diferència entre demòcrates i republicans seria purament ideològica.

ben simple. Suposem, per exemple, que l'economia disposa només d'un títol financer, una obligació genèrica que permet invertir diners avui i rebre, a canvi, una quantitat determinada de diners l'any vinent. És, doncs, aquest l'instrument mitjançant el qual es canalitza l'estalvi de la societat. És ben fàcil llavors persuadir-se que la taxa d'estalvi, una polifja bàsica per al creixement real de l'economia, serà sensible al fet que manin els demòcrates o els republicans: si els temps, l'any vinent, són dolents, els primers devaluaran els diners, i per tant també els rendiments de l'obligació, mentre que els segons, no. Lògicament, la inversió en obligacions, és a dir, l'estalvi, tendirà a ser menor² amb l'administració demòcrata que no pas amb l'administració republicana. Conclusió: la política monetària no serà neutral si el sistema financer és tan primitiu que l'únic instrument disponible és l'obligació genèrica que us he descrit.

Què succeirà si, de fet, l'economia disposa de més instruments financers? Aquests podrien ser, per exemple, els derivats financers tan populars avui dia. En aquest cas la conclusió varia completament. Això és degut a la possibilitat d'instrumentar cobertures financeres. En definitiva, d'assegurar-se. Considerem, com a il·lustració, un cas simple, en què el sistema financer és tal que ofereix al públic la possibilitat de prendre posicions en un instrument que rendeix si, i només si, arribats l'any vinent, els temps són bons. Diguem que el nostre punt de referència és què succeiria a l'economia si l'administració fos republicana. Però ara ens trobem que aquesta serà demòcrata. Llavors l'economia s'adaptarà de la manera següent: quant al punt de referència republicana els estalviadors invertiran, amb els demòcrates, més en obligacions genèriques. De fet, invertiran la quantitat suficient per garantir que si l'any vinent els temps són dolents el valor real (no el monetari) dels rendiments de l'obligació no s'haurà alterat respecte a la situació republicana. És clar que si els temps són bons hi haurà un excés de rendiments. Però ara l'estalviador

2. Un factor compensador és que el preu d'equilibri de l'obligació també baixa. La compensació, però, només és parcial.